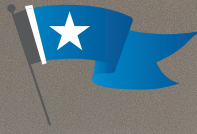

KYSTVERKMUSEA

Årsrapport 2022

KYSTVERKMUSEA

Lindesnes | Jæren | Sunnmøre | Lofoten | Finnmark

INNHOLD

Visjon	3
Hvem og hva er Kystverkmusea?	5
Kystverkmuseas prosjekter	5
Høydepunkter i 2021	5
Intern arbeidsdeling i Kystverkmusea	6
Samarbeid med andre organisasjoner/institusjoner	8
Internasjonalt samarbeid	8
Hjemmeside og sosiale media	9
Forskningsprosjektet "Los 2020"	10
Fordeling av frie prosjektmidler 2022	11
Besøk	11
Museumsskipet MS Gamle Oksøy	13
Nye prosjekter	15
Trygg bevaring og helhetlig samlingsforvaltning	18
Solid kunnskapsproduksjon	20
Relevant formidling	22
Fornyning	26
Aktiv samhandling	28
Årshjul 2022	31

Visjon

Kystverkmusea skal være et fyrtårn med karakter!

Hvem og hva er Kystverkmusea?

Kystverkmusea ble etablert i 2008 som Kystverkets etatsmuseum. Opprettelsen av Kystverkmusea er basert på et faglig, økonomisk og organisatorisk samarbeid mellom Kystverket som statlig fagdirektorat og fem selvstendige museumsinstitusjoner:

- Lindesnes fyrmuseum
- Jærmuseet
- Viti
- Museum Nord
- Museene for Kystkultur og gjenreisning i Finnmark

De fem museene skal til sammen fylle de nasjonale og regionale funksjonene knyttet til rollen som Kystverkets etatsmuseum.

De fem institusjonene danner således sammen et nasjonalt museum. Museet har hele landet og hele Kystverkets virkefelt som arbeidsområde, dvs. hele den maritime infrastrukturen i form av:

- Fyr- og merketjenesten
- Havner og farleder
- Lostjenesten
- Moderne trafikkovervåking
- Miljø- og sikkerhetsberedskap

Kystverkmuseas rolle som etatsmuseum er basert på et forpliktende samarbeid mellom fem selvstendige institusjoner. En samordner aktivitetene ved å utarbeide felles strategi- og plandokumenter, og gjennom de tilskudds- og ytelsesavtaler som hvert år inngås mellom de enkelte museene og Kystverket.

Høydepunkter i 2022

- Utgivelse av fagfellevurdert bok, Norsk loshistorie 1720-2020
- Markering av norsk Oljevern 50 år, med utstilling og formidlingstokt
- Utstilling Risøyrenna 100 år
- Oppstart dokumentasjonsprosjektet
- Kompetanseheving innen 3D-skanning og fotogrammetri av Oksøy og Alnes fyrstasjoner

Intern arbeidsdeling i Kystverkmusea

Arbeidsområdet til etatsmuseet omfatter hele landet og hele etatens virkefelt. For å gjennomføre arbeidet har en valgt en delvis geografisk og delvis tematisk ansvarsfordeling mellom de fem "avdelingene". Man har tilstrebet et mest mulig hensiktsmessig forhold mellom de enkelte museene og Kystverket.

Lindesnes Fyrmuseum

LINDESNES FYR

Lindesnes fyrmuseum er organisert som en stiftelse. Den har, ved siden av museumsvirksomheten, som målsetting å bevare den fredede fyrstasjonen på Lindesnes og legge forholdene til rette for de mange besøkende i området. Stiftelsen er et selvstendig museum, som ikke mottar driftstilskudd fra Kulturdepartementet og derved heller ikke har vært organisatorisk berørt av den nasjonale museumsreformen.

Lindesnes fyrmuseum skal fungere som koordinerende ledd i Kystverkmusea, og ha hovedansvaret for kontakten med fagetaten. Som koordinerende ledd skal museet ivareta helhetsperspektivet i Kystverkmuseas virksomhet og ivareta forholdet til andre nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere.

Lindesnes fyrmuseum skal også ha et spesielt ansvar for vern og alternativ bruk av etatens kulturminner i samarbeid med Kystverket.

Jærmuseet

Stiftinga Jærmuseet er regionmuseum for kommunene Randaberg, Sola, Sandnes, Gjesdal, Klepp, Time og Hå, samt regionalt vitensenter for Sør-Vestlandet.

Jærmuseet er en vitenskapelig institusjon som skal dokumentere Jærregionens historie gjennom innsamling, bevaring, forskning og formidling. Museet skal fremme interesse for kunnskap, utdanning, forskning og kompetansebygging i regionen og særlig stimulere barn og unges interesse for teknologi og naturvitenskap, utforskertrang og samfunnsengasjement.

Tungenes fyr representerer Jærmuseet i Kystverkmusea. Tungenes fyr har i etatsmuseet et spesielt ansvar for forskning, dokumentasjon, formidling og bevaring av Kystverkets los- og trafikkentralhistorie. I tillegg har Jærmuseet avdelingen Varden sjøredningsmuseum som formidler historien om sjøredningstjenesten i Rogaland.

JÆRMUSEET

Viti

Stiftinga Viti (tidligere Musea på Sunnmøre) er en vitenskaplig museumsinstitusjon med hovedkontor i Ålesund. Viti har lokale, regionale og nasjonale oppgaver og er tilknyttet det nasjonale museumsnettverket. Museet drifter 10 arenaer og tre flytende fartøyer og er organisert i fire avdelinger: kulturhistorie, kunst, samlingsforvaltning og bevaring og fellesadministrasjon.

Viti har fokus på dokumentasjon, forskning og formidling av Sunnmøres kunst og kultur. På Fiskerimuseet i Ålesund sentrum har Viti utstillinger som formidler blant annet regional loshistorie og havfiske. Viti har fire kontorsteder og stillingen som er knyttet til Kystverkmusea har tilholdssted i kontofellesskap i Volda. I Kystverkmusea arbeider Viti særlig med Fyr- og merkevesenet. Dette omfatter blant annet forskning, formidling og dokumentasjon om fyr og fyrbyggerne.

Museum Nord

Museum Nord driver innsamling, dokumentasjon, forskning og formidling av kultur- og naturhistorie i Ofoten, Vesterålen og Lofoten.

Stiftelsen Museum Nord er et kompetansesenter for den museale virksomhet i sitt område, og er en aktiv partner i nasjonale museumsnettverk. Museum Nord fornyer stadig tilbudet til både lokalbefolkning og et stadig voksende internasjonalt publikum. Turisme står sentralt i utvikling av landsdelen, og vår region står i en særstilling her. Museet arbeider også aktivt i flere internasjonale prosjekter.

Museum Nord har fire regionale avdelinger og 21 formidlingsarenaer for publikum. Museum Nord funksjon som etatsmuseum for Kystverket er primært lagt til avdelingene Lofotmuseet, Andenes museum og Hurtigrutemuseet. Stillingen som er knyttet til etatsmuseet er lagt til Lofotmuseet. I etatsmuseet har Museum Nord et spesielt museumsfaglig ansvar for Kystverkets virksomhet knyttet til fiskerihavner.

Museene for kystkultur og gjenreisning (Kystmuseene)

Kystmuseene består av seks avdelinger fordelt på kommunene Hammerfest, Måsøy, Nordkapp, Gamvik, Lebesby og Berlevåg. Selskapet har totalt 10 formidlingsarenaer for publikum.

Kystmuseene dokumenterer Finnmarkskystens historie og samtid gjennom innsamling, bevaring, forskning og formidling. Museene skal fremme interessen for kunnskap, forståelse og samfunnsengasjement rundt blant annet temaene fiskeriene, turismen, den maritime infrastrukturen, evakuering og gjenoppbygging etter 2. verdenskrig, samt den flerkulturelle dimensjonen i kystsamfunnene.

Kystmuseenes funksjon som etatsmuseum for Kystverket er primært lagt til avdelingene Nordkappmuseet, Slettnes fyr/Gamvik museum og Berlevåg Havnemuseum.

Samarbeid med andre organisasjoner/institusjoner

Kystverkmusea samarbeider med de maritime museumsnettverkene: Nettverket for sjøfartsmuseum og Nettverket for fiskeri og kystmuseer.

På nasjonalt nivå har Kystverkmusea gjennom en årrekke hatt et nært samarbeid med de frivillige organisasjonene som er engasjert i arbeidet med bevaring og alternativ bruk av fyr. Våre samarbeidspartnere blant de frivillige organisasjonene er:

- Norsk Fyrforening (tidligere Norsk Fyrhistorisk forening)
- Forbundet KYSTEN
- Norsk forening for fartøyvern
- Norges museumsforbund
- Den Norske Turistforening
- Friluftsrådernes landsforbund

Kystverkmusea deltar på leietagersamlingene til Kystverket. Siste samling ble gjennomført i Ålesund.

Internasjonalt samarbeid

Hvert enkelt fyr er et ledd i et verdensomspennende nettverk av navigasjonshjelpemidler.

Fyrene er således en del av verdensarven som krever samarbeid over landegrensene for å ivaretas. Utfordringene knyttet til teknologisk utvikling, automatisering og avbemanninger i hovedsak de samme over hele verden, og Norge kan ha mye å tjene på å utveksle erfaringer med andre land. Samtidig er det behov for et internasjonalt formidlingssamarbeid som nettopp retter fokus på fyrene som global kulturarv og internasjonale kulturminner.

KYSTVERKMUSEA

Søk

Avdelinger- Prosjekter- Utstillinger- Historien Om-

- etatsmuseum for Kystverket

Anlegg for sikrere sjøfart har vært viktig for havlandet Norge helt siden Floke Vildgerson reiste varde på Ryvardneset i 869.

1000 år senere spilte Losvesenet, Kanal- og Havnesenet og Fyrvesenet en avgjørende rolle for at Norge utviklet seg til å bli en moderne stormakt innen sjøfart og fiskeri.

I vår tid ligger ansvaret for en samlet maritim infrastruktur hos Kystverket.

Kystverkmusea er etatsmuseum for det norske Kystverket. Vi dokumenterer, utforsker og formidler denne sentrale delen av Norges historie.

Hjemmeside og sosiale media

Hovedmålet med hjemmesiden www.kystverkmusea.no er å gi etatsmuseet et stabilt og ryddig hjem på internett som formidler hva Kystverkmusea er, hvordan etatsmuseet er organisert, om fellesprosjekt og annet faglig arbeid. Markedsføring av besøksmål, arrangement o.l. foregår primært på andre plattformer som Facebook.

Kystverkmusea har 1 740 følgere på Facebook og hadde 65 innlegg i 2022. På Kystverkmusea.no var det 4 337 besøk i 2022.

Forskningsprosjektet "Los 2020"

Forskningsprosjektet Los 2020 utgjorde en av tre hoveddeler i LOS 300-prosjektet. Kystverkmusea med Jærmuseet i prosjektledelsen utarbeidet et loshistorisk forskningsprosjekt. Samarbeidspartnere i prosjektet var Høgskulen i Volda, Bergen Sjøfartsmuseum og Museum Stavanger. Kulturrådet gav en treårig støtte. Boka ble utgitt på Museumsforlaget i februar 2022. Det ble gjennomført tre boklanseringer: Ålesund 14. mars, Bergen 17. mars og Stavanger 29. mars. Pr. november 2022 var om lag 830 bøker av et opplag på 1 000 solgt.

Boka har følgende kapitler:

1. Innledning
2. Privatisert statsbygging: Kaptein Gabriel Christiansen og opprettelsen av et norsk losvesen 1719–1738.
3. Tre næringsvegar – og eit farefullt liv. Losane på Runde losstasjon.
4. Kursboka er mi loshistorie. Kursbøker som del av kunnskapen og erfaringa til losane
5. Kystlos: fra uregulert virke til felles loslovgivning – tidlig 1900 til 1948.
6. Losing i krigstid 1940-1945.
7. Å gå på akkord med staten. Losenes lønssystem 1948-1981.

LOSTJENESTEN 1720 - 2020

Fordeling av frie prosjektmidler 2022

Formål	Beløp
Utvikling av DKS prosjekt	150 000
Formidling på Slettnes fyr	50 000
Dokumentasjon av fortøyningsfester	50 000
Dokumentasjon av Betongstøperi Berlevåg	50 000
Formidling, Risøyrenna	50 000
Montering av Litløylinse ved Hurtigrutemuseet	250 000
Utstilling ved Lindesnes fyrmuseum, Neset	100 000
Fyrhistorisk seminar	150 000
Studietur	100 000
Plakatutstilling	100 000
Bokprosjekt, Norges fyr	100 000
Bokprosjekt, sjøkart	30 000
Oljevernprosjekt	150 000

Besøk

Samlet har Kystverkmusea et nasjonalt nedslagsfelt. Her er oversikten over de registrerte besøkstallene ved Kystverkmuseas avdelinger i 2022:

Museum	Antall
Lindesnes fyrmuseum	94 654
Lofotmuseet/Andøymuseet/Hurtigrutemuseet	57 583
Tungenes fyr	17 188
Slettnes fyr/Berlevåg havnemuseum/Nordkappmuseet	6 657
Fiskerimuseet i Ålesund	5 326
Den kulturelle skolesekken: Lykt i mørke	143
MS Gamle Oksøy	5 068
Samlet besøkstall for Kystverkmusea i 2022	186 619

Museumsskipet MS Gamle Oksøy

Gamle Oksøy har hatt et aktivt år i 2022.

Sommertoktet med Gamle Oksøy gikk fra Kristiansand 7. juni. Tøktet var viet prosjektet Norsk oljevernberedskap 50 år, og første arrangement var 8. juni i Horten. I løpet av juni ble ni havner besøkt. Publikum fikk ombord se bilder, film og tekst om norsk oljevern med utgangspunkt i noen av de store ulykkene som har satt sitt preg på nyhetsbildet. Hendelser som har drevet oljevernet fremover. Kystverket stilte med personell, utstyr og opplegg for å vise hvordan dette arbeidet ble utført og fungerte nå. De interkommunale beredskapsgruppene var også til stede for å vise og demonstrere utstyr og prosedyrer. Andre aktiviteter som foredrag og underholdning på bryggene varierte fra sted til sted. Det ble utarbeidet en egen rapport for prosjektet og toktet.

I juli måned seilte Gamle Oksøy mandag, onsdag og fredag på dagtokt tur/retur fra Kilden i Kristiansand via Bredalsholmen fartøyvernseier og Ny Hellesund, til Høllen i Søgne.

Unntaket var 29. juli, da skipet deltok på forbundet Kystens landsstevne i Kristiansand. De første seilingene i juli var svært dårlig besøkt, men det tok seg opp utover i måneden.

Venneforeningen hadde sommertur med Gamle Oksøy og deltok på FjordSteam i Bergen 5.-6. august. Ellers deltok skipet som vanlig på Skalldyrfestivalen i Mandal. Dette året ble hun seilt opp gjennom den åpne gangbroen og lagt sammen med de deltagende trebåtene.

Arbeidsbåten Grisen var planlagt å delta på trebåtfestivalen i Risør, men på grunn av sykdom ble deltagelsen droppet.

Arendalsuka ble arrangert 15. til 19. august. Gamle Oksøy og Hestmanden var i bruk for museene i Agder og Museumsforbundets arrangement. Gamle Oksøy var i tillegg overnattingsarena for representanter fra Kystverket, og det ble arrangert sosialt samvær både for Kystverket, og for museene på akterdekket.

Norsk fyrhistorisk forening markerte 25 år i Stavørn 20. august. Gamle Oksøy lå på Dampskipskaia og foreningen arrangerte mottagelse om bord.

Sommeren ble rundet av med seilas til Fredrikstad og møte mellom de maritime museene og museene for kystkultur og fiskeri, som hadde sin samling i byen 5.-7. september.

Også i 2022 valgte Kystverket ved Lostjenesten, å benytte Gamle Oksøy til losopplæring. Representanter fra losoldermannsdistrikt Vestland, Rogaland og Skagerrak fikk alle i perioden 13. til 28. september prøve seg langs kysten. En er svært fornøyd med dette etter hvert årvisse samarbeidet med Lostjenesten.

OLJE I HAVET
SAR 1972-2022

Starten

I 1969 ble det funnet store mengder olje utenfor norskysten. Norske myndigheter tok kontroll over oljereservene. Intrenske skulle komme landet til gode. Staten ønsket å utvikle en ny norsk industri og å skape arbeidsplasser. Oljen ga og gir fortsatt store verdier til landet. Penger fra oljeindustrien bidrar til veier, skoler, sykehus og kulturtilbud. Dette blir gjerne omtalt som oljevellyst. Men dette eventyret har også en bakside.

Din beredskap og er en viktig ingrediens. Den gir stabilitet til berer, fly og biler, den varmer opp hus og er også råstoff for plastprodukter. Men når vi berer stopper slipper ut en stor mengde karbondioksid. Store utslipp av denne gassen gir klimautviklingen på sikt, her er det opp til forbrukerne å gjøre noe. Klimatekst, noe som slipper ut hurt og dirlig hennviser. Vi er store forbrukere av olje, og det blir vanskelig å bryte og leve for mennesket og for mange dyr.

Teknikk som transporten slipper ut andre forurensningsstoffer kan ved et uheld bli til miljøskadelige. I 1989 grunnla de store oljefabrikkene i Norge, blant annet Alsea, ULVA en ferdig til en utslipp på 33 000 tonn sølv som ble sendt over en 100-1200 kilometer lang vandring. Derfor fikk store konsentrasjoner for fisk og fugler.

Årets etter og årene opp til nå kan det bli store utslipp. I 1972 skjedde 9 000 tonn råolje ut fra platformen Braon på Buktstakuten som legger ut i Nordstjen. Årsaken var en lekkasje ved utslipp, en såkalt "bløddutt", fra gipsetrommet.

I år er det 50 år siden starten på den moderne oljevernberedskapen i Norge. Målet med beredskap er å forebygge og redusere konsekvensene av utslipp som kan føre til akutt forurensning.

Forebygging av akutte utslipp (2012)

Utslipp av olje fra skip (2012)

Utslipp av olje fra produksjon (2012)

OLJE I HAVET
SAR 1972-2022

Sårbar kyst

Kystlinja vår er lang. Med alle fjorder og øyer er den 101 100 kilometer! Distansen tilsvarer to og en halv gang rundt ekvator. Det norske havområdet er om lag seks ganger større enn landområdet. I havet utenfor kysten vår yrer det av liv. Sjøfugl, fisk og andre arter trives godt her. De fleste nordmann foretrekker også å bo i nærheten av havet. 90 prosent av oss bor nærmere enn ti kilometer fra kysten.

I havet blir påvirket av vår aktivitet. Blant annet i kystsonen skades en menneskeskapt forurensning og klimautviklingen. Akutt forurensning, havet kan pådramatiske måter, treg og fisk. Langt fra er det en sykken innverder til forurensning eller kysten kaster.

Sammenheng med Evin Vårer-utslippet strekker Alsea å har de største utslippene langs norskysten på 2000-tallet gitt nok å begrense utslipp. Utslippene for blever godt styrt. Men for å sikre at utslipp blir sett for å begrense forurensning og begrense skade.

År	Utslipp	Utslipp (tonn)
2000	1000	1000
2001	1000	1000
2002	1000	1000
2003	1000	1000
2004	1000	1000
2005	1000	1000
2006	1000	1000
2007	1000	1000
2008	1000	1000
2009	1000	1000
2010	1000	1000
2011	1000	1000
2012	1000	1000

Utslipp av olje fra skip (2012)

Utslipp av olje fra produksjon (2012)

OLJE I HAVET
SAR 1972-2022

Historie

Utbygging av oljeindustrien i Nordstjen i myndighetene måtte bygge opp beredskapen med oljeutslipp. I 1972 etablerte Norge et oljevernberedskapsdepartement, som det første landet i verden. Sammen ble Nordstjenkaplan for olje i Høken åpnet. Det var starten på den statlige oljevernberedskapen. Norske myndigheter mente at de to største farene for oljeutslipp kom fra skip og oljeutvinningen i Nordstjen. Men kunnskap og erfaringen som kreves for å kunne håndtere alvorlige utslipp var mangelfull.

Bravo-utslippet ble et skole- i beredskapen. Den 22. april 1977 skjedde en alvorlig utslipp av råolje fra oljeplattformen på Bravofeltet i den vestlige delen av Nordstjen. Den bløttut-utslippet er det største oljeutslippet eller gassen utslippet ut av en oljeplattform. Her ble den norske beredskapen prøvd ut. Det var starten på den statlige beredskapen. På dette tidspunktet var ikke USA for å sikre utslippene. Det ble ikke utslipp og om lag 9 000 tonn ble spilt på havet.

Etter Bravo-utslippet fikk oljeindustrien større ansvar for både forebygging og opprydding etter akutte utslipp. Det ble etablert et statlig oljevernberedskapsdepartement for Operasjonskapsel (NORO) ble etablert. Utlippene utslipp og datidens oljeutvinning var ble effektiv. Operasjonskapselen blever i samme tempo som tidligere.

År	Utslipp	Utslipp (tonn)
1980	1000	1000
1981	1000	1000
1982	1000	1000
1983	1000	1000
1984	1000	1000
1985	1000	1000
1986	1000	1000
1987	1000	1000
1988	1000	1000
1989	1000	1000
1990	1000	1000
1991	1000	1000
1992	1000	1000
1993	1000	1000
1994	1000	1000
1995	1000	1000
1996	1000	1000
1997	1000	1000
1998	1000	1000
1999	1000	1000
2000	1000	1000
2001	1000	1000
2002	1000	1000
2003	1000	1000
2004	1000	1000
2005	1000	1000
2006	1000	1000
2007	1000	1000
2008	1000	1000
2009	1000	1000
2010	1000	1000
2011	1000	1000
2012	1000	1000

Utslipp av olje fra skip (2012)

Utslipp av olje fra produksjon (2012)

OLJE I HAVET
SAR 1972-2022

Forebyggende tiltak

Utlippene på 1980- og 90-tallet viste at det er viktig å drive forebyggende arbeid. For å bedre sikkerheten i norske farvann etablerte myndighetene fem sjøtrafikksektorer som overvåker akutttrafikken i områder med stor risiko for utslipp.

Kystverket har smid og tre skiffene som brukes som navigeringshjelpsmiddel (AG), de er utslipp og trosser for å forhindre utslipp som kan være skadelig for miljøet. På bakgrunn av disse dataene ble det etablert en felles med forurensning.

Siden 1980 har Kystverket overvåket kysten med fly. Denne tjenesten er i samarbeid med Kystverket og Norsk Operasjonsberedning for Operasjonskapsel (NORO).

Kystverket og Kystverket har siden 2016 hatt et dronesystem som bond på fem flystasjoner. Drones brukes blant annet i operasjonskapselen. De har sensorer som kan oppspore lekkasjer og detekt.

Lødselstener er det største forebyggende tiltaket som har. Lødselstener ble utslipp i det kystnære området, blever siden midt-1900-tallet. I 1970 ble fisk, greusen og fletts regulerer. Fra 1980-tallet ble det etablert et dronesystem med dokumentert kystnære til kystnære lander, lang kysten korner til kystnære og dermed utslipp i disse områdene uten for.

Utslipp av olje fra skip (2012)

Utslipp av olje fra produksjon (2012)

OLJE I HAVET
SAR 1972-2022

Internasjonalt samarbeid

Miljøforurensning i havet lar seg ikke stanse av nasjonale grenser. Effektiv forebygging og opprydding er viktig for oss alle. Vi må samarbeide og lage internasjonale avtaler. Norge samarbeider spesielt med landene rundt Nordstjen, de nordiske landene og landene som grenser mot Arktis. Landene gjennomfører årlige øvelser sammen og deler kunnskap og erfaringer om beredskap og opprydding.

Kystverket er også medlem i oljevernberedskapsallianser.

Kystverket har tatt del i andre avtaler, Utlipp, Kenya, Somalia, Myanmar, Ombas, Ekvator, Marokko, Cuba, Kystnære og fletts.

Bilger har tatt del i forberedelse og gjennomføring av disse med kunnskap og erfaringer om beredskap og opprydding.

Utslipp av olje fra skip (2012)

Utslipp av olje fra produksjon (2012)

OLJE I HAVET
SAR 1972-2022

Oljevernberedskap i dag og i fremtida

I over 40 år har oljevernberedskapen vært et delt ansvar mellom private aktører, kommuner og stat. Hovedregelen er at den som driver med aktivitet som kan føre til akutt forurensning også har ansvar for både beredskap og opprydding.

Kystverket har ansvar for å koordinere stofflig, kommand og privat beredskap. Ved for eksempel akutte utslipp som fører til store utslipp, vil Kystverket kunne ta ledelsen for oppryddingsoperasjonen.

Beredskapen mot akutte forurensning er endre og i tillegg, frem til og med, er et viktig del av beredskapen og utslipp som forurensning eller akutte utslipp. I tillegg er risikobildet mer komplett.

Nye driftsformer og motorer skaper nye typer forurensning. Å hindre og fjerne opp utslipp med gas- eller luftbærende slip krever en annen type beredskap og er et viktig del av beredskapen.

Klimawendringer fører til mer, fra og med andre naturkatastrofer. Kystverket og andre beredskapstiltak må forberede seg på dette.

Utslipp av olje fra skip (2012)

Utslipp av olje fra produksjon (2012)

OLJE I HAVET
SAR 1972-2022

Oljevernutstyr

Når utslippene først er ute trenger utstyr som på en mest mulig effektiv måte kan fjerne olje fra sjøen og strender for å begrense skader.

OLJELENDER
overlegen og lettere spredning av oljeutslipp til havet.

OLJEOPPTAKERE
for opp og fra forurensningsområdet og blir ansett på trosser.

ARSBERENDE PRODUKTER
suger til seg og holder på oljen.

DISPERGERENDE MIDLER
er kjemikalier som løser opp oljen og gjør at det lettere brytes ned i havet. Kystverket har egne lagre som kan utslipp dispergeringsmidler over oljen i havet.

HELPEMIDLER FOR STRANDRENSING
er ferdige eller tilpassede midler og utrustning som gjør det lettere å fjerne olje forurensede områder.

Utslipp av olje fra skip (2012)

Utslipp av olje fra produksjon (2012)

Nye prosjekter

Fellesprosjekter med oppstart i 2022:

Oljevern 50 år

I 2022 var det 50 år siden Norge fikk en statlig organisert oljevertjeneste. Kystverkmusea markerte dette jubileet i samarbeid med Kystverket. Det ble gjennomført et tokt med Gamle Oksøy langs kysten, fra Horten i sør til Tromsø i nord. På hvert sted og om bord i båten ble oljevernets historie i Norge formidlet. Det ble gjennomført demonstrasjoner av hvordan oljevern fungerer i dag i samarbeid med lokale beredkapsorganisasjoner. Publikum fikk også vite mer om hvilke utfordringer oljevernberedskapen står overfor i framtida. Målgruppen var skoleelever og det allmenne publikum.

Kystverkmusea lagde en utstilling som ble satt opp på Gamle Oksøy, Lindesnes fyrmuseum og i Honningsvåg. Utstillingen besto av sju oppslag som tok for seg oljevernberedskapens historie, dagens beredskap, framtidig beredskap, internasjonalt samarbeid og skadepotensialet til olje- og annen akutt forurensing. Utstillingen ble supplert med egne oppslag og filmer som viste hendelser knyttet til stedene der Gamle Oksøy lå til kai.

1. Starten 2. Sårbar kyst 3. Historie 4. Forebygging 5. Beredskap 6. Utstyr 7. Samarbeid

OLJEVERN
50ÅR 1972-2022

Oljevern 50 år

I år er det 50 år siden Norge etablerte en statlig oljevernberedskap. For å feire dette reiser Kystverket og Kystverkmusea på tokt med museumsskipet Gamle Oksøy langs hele norskekysten i juni 2022.

Vi skal formidle oljevernberedskapens historie og vise hvordan beredskapsapparatet fungerer i dag. Formidlingen skjer gjennom denne utstillinga, og det ble gjennomført seilas med arrangement langs norskekysten i juni 2022.

Utstillingen ble også publisert på nett. Nettversjonen av utstillingen inkluderte også videomateriale som viste ulykker langs som har medført opprydningsaksjoner, se <https://kystverkmusea.no/oljevern>.

Både utstillingen som ble satt opp i Gamle Oksøy og nettutstillingen ble ferdige til toktstart. Gamle Oksøy ankom Horten den 7. juni. Byen var første stopp på et tokt som skulle vare i 19 dager. Gamle Oksøy gjorde vendereis i Tromsø og besøkte i alt ni havner. I tillegg var det et arrangement i Honningsvåg.

Oljevernjubileet ble også formidlet under Forskningsdagene i Stavanger i år. Forskningsdagene er en landsdekkende forskningsfestival arrangert i regi av Norges forskningsråd. Målene med festivalen er bl.a. å formidle hva forskningen og dens resultater betyr for oss i vårt daglige liv og å vise sammenhengen mellom forskning, innovasjon og næringsliv. Tema for årets festival var hav, og det passet derfor godt for Jærmuseet og Kystverkmusea å vise fram etatens arbeid med å forhindre og å rydde opp etter akutt forurensning. På arrangementet forskertorget i Stavanger sentrum den 24. september hadde Kystverkmusea og Kystverket en egen stand der en forenklet versjon av oljevernutstillingen ble vist fram. Kystverkets representant viste hvordan etaten drev forebyggende arbeid for å forhindre akutt forurensning i havet gjennom overvåking av skipstrafikken. Om lag 1000 mennesker besøkte forskertorget i Stavanger.

Besøkstall

Dato	Sted	Antall gjester
08.06	Horten	142
09.06	Langesund	127
10.06	Kristiansand	23
14.06	Stavanger	120
15.06	Bergen	27
17.06	Ålesund	147
20.06	Sandnessjøen	34
21.06	Sortland	42
23.06	Tromsø	68
25.06	Risøyrenna	128
24.09	Forskningsdagene, Stavanger	1 000*
29.06-22.11	Utstilling utendørs Honningsvåg	20 000*
20.06-22.11	Utstilling utendørs Lindesnes	65 000*
Sum	*estimerte tall	86 858

OLJEVERNET
50 ÅR 1972-2022

Fiskerihavner i 150 år

Staten har bygget fiskerihavneanlegg langs norskekysten i over 150 år. Kystverkmusea retter fokus mot dette gjennom et eget formidlingsprosjekt. Prosjektet finansieres av Kystverket og Kystverkmusea og går over to år.

Prosjektet består av tre deler:

- En ressursbank som skal baseres på Kystverkmuseas dokumentasjonsarbeid og kunnskapsinnhenting.
- En nettbasert formidling om fiskerihavner, et utvalg havner fra hele landet gjennom 150 år presenteres.
- En fotobok om moloer langs norskekysten.

Dokumentasjonsprosjektet

I samarbeid med Kystverket har Kystverkmusea satt i gang et prosjekt med å utvikle prosedyrer og en standardisert "mal" for dokumentasjon av kulturminner i Kystverkets eie. Det gjelder i første omgang freda fyrstasjoner og særlig sånne som er vanskelig tilgjengelige. Høyest prioritet har freda og ikke-freda anlegg som etaten skal avhende eller vurderer å destruere.

Arbeidet skal blant annet resultere i digitale modeller av kulturminnene og supplere / oppdatere Kystverkets forvaltningsplaner. Det brukes droner for utendørsopptak og spesialkameraer med punktmåling inni og rundt bygningene. Dette gir modeller som man kan "vandre" rundt i digitalt og i tillegg kunne hente ut mål og annen informasjon. I første fase har prosjektmedarbeiderne arbeidet med å dokumentere Oksøy fyrstasjon. I 2022 ble det avholdt to arbeidssamlinger på fyret sammen med Kystverket. Alle bygninger samt fyrstasjonens omgivelser ble skannet.

Trygg bevaring og helhetlig samlingsforvaltning

Registrering og digitalisering

I Digitaltmuseum.no har Kystverkmusea 3552 publiseringer, derav 3202 fotografier og 350 gjenstander. Publiseringene i Digitaltmuseum.no har sitt utgangspunkt i ferdig registrerte objekt i databasen Primus. I Kystverkmuseas egen digitale foto- og filmarkiv (DAM) er det i 2022 lagt inn 63 nye bilder og filmer. I forbindelse med Oljevernjubileet ble ca 150 dias og papirbilder skannet inn. I tillegg ble eldre film- og videomateriale fra tidligere Statens forurensingstilsyn (SFT) digitalisert. Mye av materialet ble brukt til utstillingsplakatene, filmer og bildespill.

Tiltak Lindesnes fyrmuseum

- Nytt gjenstandsmagasin i samarbeid med Vest-Agder-museet.
- Ny levegg mellom assistentbolig og uthus.
- Ny utstillingsbelysning i "Riksvei 1" og "Norges fyr".

Tiltak Tungenes fyr

- Vedlikehold vinduer betjentbolig (kafélokalet) på Tungenes fyr.

Tiltak Viti

- Viti har ikke lenger ansvar for drift av Dalsfjord fyrmuseum. Gjenstander tilhørende Kystverket er flyttet på lager. Linsen fra Svinøy fyr er fra våren 2022 utstilt på Alnes fyr. Viti har bidratt med rådgiving.
- Viti har registrert 29 nye gjenstander, i hovedsak tegninger og fotografi fra Kystverket Nørve.

Tiltak Museum Nord

- Utredning av magasinbehov i forbindelse med planlegging av SKREI.
- Gjennomgang og flytting av gjenstander knyttet til SKREI.
- Befaring av gjenstandslager ved Kystverkets kontor i Kabelvåg.

Tiltak Kystmuseene

- Det har vært et godt samarbeid med Kystverket om restaureringsarbeider både på Slettnes Fyr og Berlevåg Havnemuseum, hvor Lokstallen er malt. På fyret er det gjennomført totalrestaurering av anleggets båthus, det er slutført bygningsmessig tilpasning til ny kafedrift i samråd med TFFK/Riksantikvaren, og det er gjort omfattende utbedring av anleggets vann og avløp. Det er også etablert peis i fyrmesterboligen.
- Det er pr 2022 gjort 80 registreringer i vår samling i PRIMUS merket "kystverkmusea", hvorav 57 er fotografier og 23 er gjenstander.

Solid kunnskapsproduksjon

Felles tiltak

- Fagrådet har iverksatt et prosjekt for å utvikle mal til dokumentasjon av tekniske kulturminner.
- Et prosjekt for dokumentasjon av fiskerihavner og andre anlegg er påbegynt.
- Et viktig fokus i 2022 var kunnskapsinnhenting og dokumentasjon av oljevernberedskap.

Tiltak Lindesnes fyrmuseum

- Arbeid med oljevernberedskapen: historie og kilder.
- Fornying av utstillinger (Neset utstillingen og Norges fyr).
- Prosjektledelse Dokumentasjonsprosjektet.

Tiltak Tungenes fyr

- Prosjektleder og artikkelforfatter forskning LOS 2020. Ble lansert i mars 2022.
- Oppstart dokumentasjon fiskerihavner.

Tiltak Museum Nord

- Arbeid med Risøyrennas historie i forbindelse med utvikling av ny utstilling til 100-års jubileet for åpning av Risøyrenna. Bidrag til og vurdering av manus til jubileumbok. Gjennomført i juni 2022.
- Prosjektledelse og oppstart av kunnskapsproduksjon til Fiskerihavnsprosjektet. Gjennomføring av fagseminar om fiskerihavner i samarbeid med Kystverket i Kabelvåg i oktober.
- Deltakelse i fyrdokumentasjon og utvikling av ny metode.

Tiltak Viti

- Deltagelse i prosjektet Los 2020. Viti har bidratt med en fagfelleverdert artikkel "Kursboka er mi loshistorie. Kursbøker som del av kunnskapen og erfaringa til losane".
- Utarbeidelse av prosjektbeskrivelse til forskningsprosjektet "The establishment of maritime infrastructure in Norway 1840-1950" i samarbeid med Høgskulen i Volda.
- Kystreise.no. 63 nye bilder ble publisert i 2022, mesteparten av fyr og fyrlykter i Romsdal og Nordfjord.
- Kunnskapsgrunnlag til prosjektet "Fyrleia". Oppdrag for Møre og Romsdal fylkes prosjekt "Ein bit av historia". Gir oversikt over alle fyra i Møre og Romsdal. 72 sider.
- Artikkel "Fyrlyktene i romsdalsfjordane" i Årbok 2022 for Romsdalsmuseet.
- Deltagelse i dokumentasjonsprosjektet. Tatt i bruk drone for filming og fotogrammetri
- Testing og utvikling av metode for 3D-skanning, 360 fotografering og fotogrammetri.
- Dokumentasjonsarbeid på Alnes, Runde, Lepsøyrevet og Oksøy fyr i samarbeid med Kystverket.
- Matterport skanning av 2. etasje av "Kvitebygget" hjå Kystverket Nørve, samt utstillinga på Dalsfjord fyrmuseum.
- Oppstart arbeid med Fiskerihavnprosjektet med utvelgelse av havner.
- Flere årganger av tidsskriftene "Fyr-tidende", "Kyst-tidende" og "Kyst-Nytt" er lagt inn i Dalsfjord fyrmuseum si bibliotek oversikt med ulike søkeord. <https://no.librarything.com/catalog/Dalsfjord>
Det er ikke et utlånsbibliotek, men gjev ei søkbar oversikt over relevant litteratur.

Tiltak Kystmuseene

- Det er i 2022 gjennomført dokumentasjonsarbeid for støperiet i Berlevåg Havn gjennom intervju med tidsvitner, innsamling av foto samt bruk av arkivmateriale. Det har vært samtaler og befarung sammen med Kystverket.
- Arbeidet med å skrive historien til utvalgte fiskerihavner i Troms og Finnmark er påbegynt.
- Det arbeides med dokumentasjon av gamle fortøyningsfester i Finnmark.

Relevant formidling

Felles tiltak

- Det største felles formidlingstiltaket i 2022 har vært gjennomføring av "Oljevern 50 år".
- Samarbeid med Norsk fyrforening om regionale fyrseminar. I 2022 ble det gjennomført to seminar, et i Kinn kommune i mars og et i Lødingen i september. Seminarene er en del av ei rekke, med økonomisk støtte fra Kulturrådet. Kystverkmusea har bidratt med foredrag på hvert av dem.

Tiltak Lindesnes fyrmuseum

- Museet har hatt guiding til faste tider hver dag i juli med guidekorpset. Det har også vært guiding av flere grupper.
- Arbeid med informasjon om Oljevern 50 år.
- Arrangement og foredrag om bord på og ved MS Gamle Oksøy i forbindelse med Oljevern 50 år.
- Diverse foredrag: Norsk fyrforenings 25-årsmarkering, seminar i Fredrikstad, samling med Kystverket på Oksøy, regionale fyrseminar, medlemsmøte i Torungens venner.
- Oljevernutstilling satt opp utendørs.

Tiltak Tungenes fyr

- 11 konserter og tre litteraturarrangement.
- Til sammen 16 klasser deltok i organisert undervisning.
- En gruppe collegestudenter fra USA fikk omvisning.
- Tungenes fyr vertskap for talentsentersamling.
- Prosjektleder Oljevern-jubileet.
- Oljevernutstillingen ble satt opp på Tungenes fyr.

Tiltak Viti

- Deltaking i prosjektet Oljevern 50 år. Arrangement i Ålesund 17. juni i samarbeid med Kystverket. Holdt "åpen båt" med Gamle Oksøy etter arrangementet.
- Miniseminar på Fiskerimuseet i Ålesund, 18.juni. Tema Ålesund havn i eldre tider, i dag og fremtidens Skipstunnel.
- Turne i Ørsta og Volda kommuner, den kulturelle skolesekken (DKS) "Lykt i mørke". Prosjektleder Ane Havnegjerde, Viti.
- DKS "Lykt i mørke" deltok i pitchkonkurranse på ei nasjonal samling i Steinkjer. "Lykt i mørke" fikk førstepremie. Presentert av Ane Havnegjerde, Viti.
- Foredrag "Fyr og fyrlykter i Sogn og Fjordane", Regionalt fyrseminar på Randaberg. Seminar i samarbeid med Norsk fyrforening. Foredraget er digitalt tilgjengelig på Youtube: <https://kystverkmusea.no/utstillinger/foredrag>
- To foredrag "Fyr og fyrlykter i Vesterålen og Lofoten" og "Fyra under krigen", Regionalt fyrseminar i Lødingen og Barøy 9-11. september. Seminar i samarbeid med Norsk fyrforening

Tiltak Museum Nord

Tiltak Museum Nord

- Omvisninger i fyrtårnet på Andenes gjennom hele året.
- Utstilling på Risøyhamn i forbindelse med 100-års jubileet for Risøyrenna.
- Deltakelse "Oljevern 50 år" om bord på Gamle Oksøy på Sortland.

Tiltak Kystmuseene

- Gjennomført kartlegging av foto, tekniske tegninger, dokumenter og intervjuer med tidligere ansatte ved Slettnes fyr for nytt formidlingsopplegg ved fyret fra sommeren 2023.
- Det arbeides med utforming av både digital og fysisk formidling av Støperiet i Berlevåg.
- Jubileumsutstillingen "Oljevern 50 år" ble montert utvendig i Honningsvåg Havn med stort åpningsarrangement. Den har vært tilgjengelig og besøkt av ca 30 000 personer.
- Kystens dag med aktiviteter for barn og unge på Havnemuseet i Berlevåg og ved Nordkappmuseet i Honningsvåg

Fornyning

Felles tiltak

- Nettbaserte fagrådsmøter:
Fagrådet har ukentlige digitale møter og har samarbeidet godt gjennom hele året.
- I Dokumentasjonsprosjektet gjennomgår Kystverkmusea en betydelig kompetanseheving innen teknisk dokumentasjon og bruk av nye verktøy. Det omfatter fotogrammetri, bruk av drone, 3D-skanning og 360 graders foto. Presentasjonsverktøyet "Storymaps" er også i ferd med å bli tatt i bruk i forbindelse med fiskerihavnprosjektet.

Tiltak Lindesnes fyrmuseum

- Et omviserlag har hatt ansvar for temaomvisningene i juli og andre visninger og vertskap senere.
- Ny fyrvokter ansatt i Stiftelsen Lindesnes fyrmuseum, etter at Kystverket sluttet å ha egne folk på fyret.
- Nytt gjenstandsmagasin.
- Utstillingene "Neset" og "Norges fyr" er begge fornyet med oppdaterte tekster og nye plakater /bilder.
- Spesialbygde monterer i "Neset" og beskyttelse av fyrlinse i "RV 1".
- Museet har inngått leasingavtale for firmabil.

Tiltak Tungenes fyr

- Ombygging av Sjøbruksmuseet startet i desember. Ny utstilling med bl.a. kystverkstema klar i løpet av 2023

Tiltak Viti

- Deltagelse på møter i forbindelse med Sørsida prosjektet i Ålesund. Vurdere muligheter for fremtidig utstillingsarena. Utviklingen av en formidlingsarena på Sørsida i Ålesund er lagt i strategiplan for Viti

Tiltak Museum Nord

- Museum Nord arbeider med prosjektering av bygg og utvikling av utstillinger til SKREI senteret i Kabelvåg.

Tiltak Kystmuseene

- Det arbeides for å utvikle formidlingen ved bruk av kunst og kreative metoder. Dette gjelder både digital formidling og det som skjer gjennom utstillinger, foredrag og andre opplegg.

Aktiv samhandling

Felles tiltak

Samarbeid med Kystverket

Kystverkmusea har hatt et godt samarbeid med etaten i 2022 i gjennomføringen av "Oljevern 50 år". Kystverkmusea har også hatt et svært godt samarbeid med Kystverket i Dokumentasjonsprosjektet og Fiskerihavnprosjektet. Det ble gjennomført to dokumentasjonssamlinger på Oksøy fyr sammen med etaten; i april og i september. Det har vært flere møter og et fagseminar i fiskerihavnprosjektet i Kabelvåg i oktober.

Publikumsforespørsler

Fagrådet opplever stadig forespørsler fra folk som vil vite mer om fyr-, los- og havnehistorie. Mange ønsker informasjon om slektninger med tjenestetid i de tre tidligere etatene som nå utgjør Kystverket. Det er også forespørsler etter foto fra samlingene som er tilgjengelige for publikum på Digitalt Museum. Fagrådet svarer etter beste evne med støtte av tilgjengelige kilder.

Tiltak Lindesnes fyrmuseum

- Besvart forespørsler fra etaten og privatpersoner om los, fyr og tåkelurer.
- Samarbeidsavtale med Lindesnes kommune, Kystverket og Agder fylkeskommune for å sikre ordningen med fyrvoktere på turnus etter at Kystverket slutter å ha ansatte på Lindesnes fyrstasjon i april 2022.
- Avtale med Kystverket om kjøring av tåkelur og adgang til navigasjonsinstallasjon.
- Samarbeid Vest-Agder-museet og Sørlandets kunstmuseum om det nye magasinbygget på Buråsen ved Kristiansand, der Lindesnes fyrmuseum leier et magasin på 300 kvm.

Tiltak Tungenes fyr

- Besvart henvendelser ang. los og loshistorie.
- Samarbeid med Kystverket om utvikling av utstillinger om moderne sjøsikring

Tiltak Viti

- Bidratt med rådgiving til Kystverket angående utstillinga på Alnes fyr
- Samarbeidet tett med Kystverket om prøving av utstyr til 3D-skanning, innmåling og digital dokumentasjon på Alnes og Oksøy fyr.
- Samarbeidet tett med etaten i forbindelse med flytting av gjenstander utstillinga i Dalsfjord.
- Oppfølging av spørsmål og materiale til Kystverket.

Tiltak Museum Nord

- Besvart forespørsler fra etaten og privatpersoner om fyr- og havnehistorie.
- Samarbeid i nettverk og med frivillige organisasjoner.

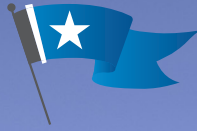
Tiltak Kystmuseene

- Besvart forespørsler fra etaten og privatpersoner om fyr- og havnehistorie.
- Samarbeide med lokale nettverk, frivillige organisasjoner og næringsaktører.

Årshjul, gjennomførte møter og aktiviteter i 2022

NÅR	HVA	OM	HVOR
10.02	Fagrådsmøte	Årsrapport/Handlingsplan. Møte med Fyrhistorisk forening om regionale fyrseminarer	Oslo
11. 02	Direktørmøte	Årsrapport 2021/Handlingsplan 2022/ Søknad 2023	Gardermoen
01.03	Frist	Rapportering og søknader til Kystverket	
18.-20.03	Regionalt fyrseminar		Kinn
14, 17 og 29.03	Lansering bok	Lansering av fagfelleverdert bok "Norsk loshistorie 1720-2020"	Ålesund, Bergen og Stavanger
04.-08.04	Feltarbeid	Dokumentasjonsprosjektet	Oksøy fyr
Juni	Direktørmøte	Halvårsrapport	Teams
Juni	Oljevern 50 år	Åpning av utstilling, tokt og jubileum	
	Oljevern 50 år tokt	Formidlingstokt med Gamle Oksøy	Ni havner
25.06	Risøyrenna 100 år	Åpning av utstilling og båtkortesje med Gamle Oksøy	Risøyhamn
14-16.08	Arendalsuka	Arrangement og møtevirksomhet	Arendal
17.08	Internasjonal fyrhelg	Norsk fyrhistorisk forening 25 år	Stavern
29.08-02.09	Feltarbeid	Dokumentasjonsprosjektet	Oksøy fyr
09.-11.09	Regionalt fyrseminar	Foredrag, samt Barøy fyr	Lødingen
24.09	Forskningsdagene	Stand på Forskertorget med tema Oljevernberedskap	Stavanger
18.10	Fagrådsmøte	Møte	Kabelvåg
19.-20.10	Fiskerihavnseminar	Fiskerihavnprosjektet, sammen med Kystverket	Kabelvåg
15.-17.11	Fagrådsmøte Direktørmøte	KVM og Kystverket	Ålesund

KYSTVERKMUSEA

Lindesnes | Jæren | Sunnmøre | Lofoten | Finnmark

